

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

İktisadi Dinamikler Topluluğu Yıllık Toplantısı
Açılış Konuşması

Durmuş Yılmaz
Başkan

1 Temmuz 2009
İstanbul

Dünya İktisat Camiasının Seçkin Üyeleri, Değerli Konuklar,

İktisadi Dinamikler Topluluğu'nun yıllık toplantısı için dünyanın en eski metropolü sayılan ve Avrupa'nın 2010 yılı kültür başkenti olarak seçilen İstanbul'da bir araya gelen tüm katılımcılara hoş geldiniz diyorum.

Değerli Konuklar,

Dünya ekonomisini derinden sarsan, karar verme ve denetim mekanizmalarının etkinliğini sorgulanır hale getiren küresel kriz, doğrudan ve dolaylı etkileriyle devam etmektedir. Son haftalarda, krizin etkilerinin azaldığına ve toparlanmanın başladığına dair sinyaller alınmakla birlikte, söz konusu sinyaller halen zayıf seyrini sürdürmektedir. Her ne kadar açıklanan veriler en kötünün geride kaldığına işaret etse de kredi piyasalarındaki sorunların halen sürmesi ve işsizlik oranlarındaki artışın devam etmesi toparlanma sürecinin yavaş ve kademeli olacağına işaret etmektedir.

Bu nedenle, sadece Türkiye ekonomisi için değil, dünyada tüm ekonomiler için "temkinli bir iyimserlik" beklentisinin korunması gerekmektedir. Temkinli olmayı gerektiren en önemli unsur nedir sorusuna, tek kelime ile cevap vermek mümkündür: belirsizlik.

Yakın gelecekte belirsizlikteki artış nedeniyle tahminlerdeki yanılma paylarının artabileceğini düşünüyorum. Çünkü mevcut küresel krizin çıkış noktasında yatan temel etken, iktisadi politikaların oluşturulması, düzenleme ve denetleme faaliyetinin yerine getirilmesinde ortaya çıkan yetersizlikler ve hatalardır. Oysa biliyoruz ki, normal şartlar altında ekonomik dengeleri yeniden tesis etmek bu işlevlerin doğru bir şekilde yerine getirilmesine bağlıdır.

Belirsizlik yaratan bir diğer unsur küresel ölçekte alınan mali önlemlerin ve parasal tedbirlerin daha önce görülmemiş boyutlarda, süratte ve koordineli olarak uygulamaya konmasıdır. Bu durum, önümüzdeki dönemde finansal piyasaların ve ekonomilerin bu önlemlere nasıl bir tepki vereceğine ilişkin belirsizlikleri de artırmaktadır.

Küresel iktisadi faaliyetteki toparlanmanın zaman alacağına genel kabul gördüğü mevcut konjonktürde, küresel toplumun paylaştığı temel kaygılardan biri

krizden sonra neler olacağına ilişkindir. Gelecekte dünya ekonomisinin mevcut krizin benzerini tekrar yaşamasını engelleyecek mekanizmaların nasıl olacağı sorusuna verilecek cevap, içinde bulunduğumuz dönemde akademisyenleri ve politika yapıcılarını en çok meşgul edecek konular arasında olacaktır. Ayrıca, küresel krize karşı alınan mali tedbirlerin ve geleneksel olmayan para politikası uygulamalarının, ekonomilerin istikrar kazanması ile birlikte ne ölçüde ve çabuklukla geri alınabileceği konusu da bir süre sonra gündemde ilk sırayı alacaktır.

Değerli Konuklar,

Küresel kriz, diğer gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi, Türkiye’de de iktisadi faaliyetin önemli ölçüde yavaşlamasına neden olmuştur. Özellikle küresel krizin en derinleştiği dönemde kredi koşullarında belirgin bir sıkılaşma ve kredi faizlerinde sert bir yükseliş gözlenmiştir.

Enflasyona ilişkin kaygıların hızla azalması, Merkez Bankası olarak, fiyat istikrarını sağlama temel amacı ile çelişmeden, krizin ekonomimiz üzerinde yaratabileceği potansiyel tahribatı sınırlamaya odaklanmamıza imkan vermiştir. Finansal koşullardaki ek sıkılaşmayı telafi etmek amacıyla öngörülen faiz indirimlerinin önemli bir kısmı erkene alınmıştır. Zaman içinde açıklanan enflasyon ve iktisadi faaliyete ilişkin veriler, Merkez Bankasının güvenilirliğini artırmıştır. Son dönemde ticari kredi faiz oranlarında yaşanan kademeli gerilemeyi olumlu bir gelişme olarak değerlendiriyoruz.

Bu noktada, politika tercihlerimizin ve yakın geçmişte ortaya koyduğumuz tercihlerin ortak paydasının ne olduğu konusuna vurgu yapmak istiyorum. Merkez Bankası’nın temel amacı fiyat istikrarını sağlamak ve korumaktır. Fiyat istikrarı temel amacımız, diğer herhangi bir amaç ile çelişmemektedir. Son dönemde ortaya koyduğumuz politika duruşu bunun bir yansımasıdır.

İktisadi faaliyete ilişkin aşağı yönlü risklerin ağır bastığı düşünülse de, son dönemde gözlenen kısmi toparlanma işaretlerinin göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Bununla birlikte üretimdeki artışların önemli bir bölümünün küresel ölçekte alınan mali tedbirlerin geçici etkisini yansıttığını düşünmekteyiz. İktisadi faaliyete dair kısmi toparlanma işaretlerinin orta vadede süreklilik kazanabilmesi için tüketim talebinde kalıcı bir canlanma olması gerekmektedir. Toplam talebe yönelik

belirsizlikler ve kapasite kullanım oranlarındaki düşük seviye, sabit sermaye yatırımlarını sınırlamaya devam etmektedir. Yatırım talebindeki mevcut seyir, iktisadi faaliyette henüz güçlü ve kalıcı bir toparlanma sinyali vermemektedir.

Son dönemde politika faizlerindeki indirimler ve alınan mali tedbirler sonrasında, içinde bulunduğumuz yılın ikinci çeyreğinde ülkemizde yurt içi talebin görece olarak istikrar kazanabileceğini ve son çeyrekte itibaren büyümenin pozitif rakamlara geçeceğini öngörmekteyiz. Diğer bir deyişle Türkiye ekonomisinde toparlanmanın, küresel ekonomiye göre daha erken başlayabileceğini düşünüyoruz. Bu öngörümüze destek verecek iki temel unsur bulunmaktadır.

Bunlardan birincisi finansal sistemimizin sağlam ve istikrarlı yapısıdır. Ülkemizde 2001 yılında yaşanan krizin ardından, kamu maliyesine getirdiği ağır yük pahasına, bankacılık sisteminin yeniden yapılandırılması ve gerçekleştirilen düzenleyici ve denetleyici reformlar, diğer birçok gelişmekte olan ülkelerin bankacılık sistemine kıyasla Türkiye’de bankacılık sektörünün dış şoklar karşısındaki dayanıklılığını artırmıştır.

Önümüzdeki dönemde Türkiye ekonomisinin görece olarak daha hızlı toparlanmasına destek verecek diğer bir unsur, Türkiye’de hanehalkının borçluluk oranının, bir çok yükselen piyasa ekonomilerine kıyasla düşük bir düzeyde olmasıdır. Tüketici kredileri içerisinde döviz cinsi ve dövize endeksli kredilerin son derece sınırlı bir paya sahip olması, hanehalkının kur şoklarından görece olarak daha az zarar görmesine neden olmuştur.

Bununla birlikte, geçmişte Türkiye ekonomisinde 1994 ve 2001 krizlerinin ardından iktisadi faaliyette gözlemediğimiz hızlı toparlanmanın aksine, bu krizden çıkışın yavaş ve kademeli olacağını, kısa vadede toplam talepte belirgin bir ivmelenme yaşanmasını beklemediğimizi tekrar vurgulamak isterim. Dış finansmana erişim imkanlarının sınırlı kalmaya devam etmesi, başlıca ihracat pazarlarımızda toparlanmanın daha geç ve kademeli olması ve ihracatımızda dış talebe duyarlı dayanıklı tüketim ve sermaye mallarının yüksek payı, Türkiye ekonomisindeki toparlanmanın, alışlagelmiş tecrübelerimizden farklı olacağını göstermektedir.

Dünya İktisat Camiasının Seçkin Üyeleri, Değerli Konuklar,

Bilindiđi gibi, modern iktisatta karar alıcıların rasyonel oldukları ve söz konusu kararların ekonomi sathında dinamik bir sistem teşkil ettiği kabul edilir. Politika etkinliğinin ölçümünde, iktisadi karar alıcıların, politikalara zaman içindeki tepkisi dinamik bir çerçevede incelenir.

Toplantı programında görmüş olduğumuz gibi, iktisat literatüründeki hemen her konu başlığı dinamik bir perspektif ile ele alınmaktadır. Oyun teorisinden, emek piyasalarına, eğitim iktisadından gayri menkul piyasalarının işleyişine kadar pek çok konuda, alanındaki öncü çalışmalarını dinleyeceğimiz bir iki güne girmek üzereyiz. Şüphesiz ki, bu iktisatçılar için, dünya araştırma gündemini yakalamak ve son gelişmeleri yakından görmek açısından paha biçilmez bir tecrübedir.

Toplantının düzenlenmesinde emeği geçen herkese, özelde Bahçeşehir ve Koç Üniversitelerine teşekkür etmek istiyorum. Düzenlenmede emeği geçenleri, katılımcıları ve tüm konukları, toplantının verimli geçmesi dileğiyle ve saygıyla selamlıyorum.